

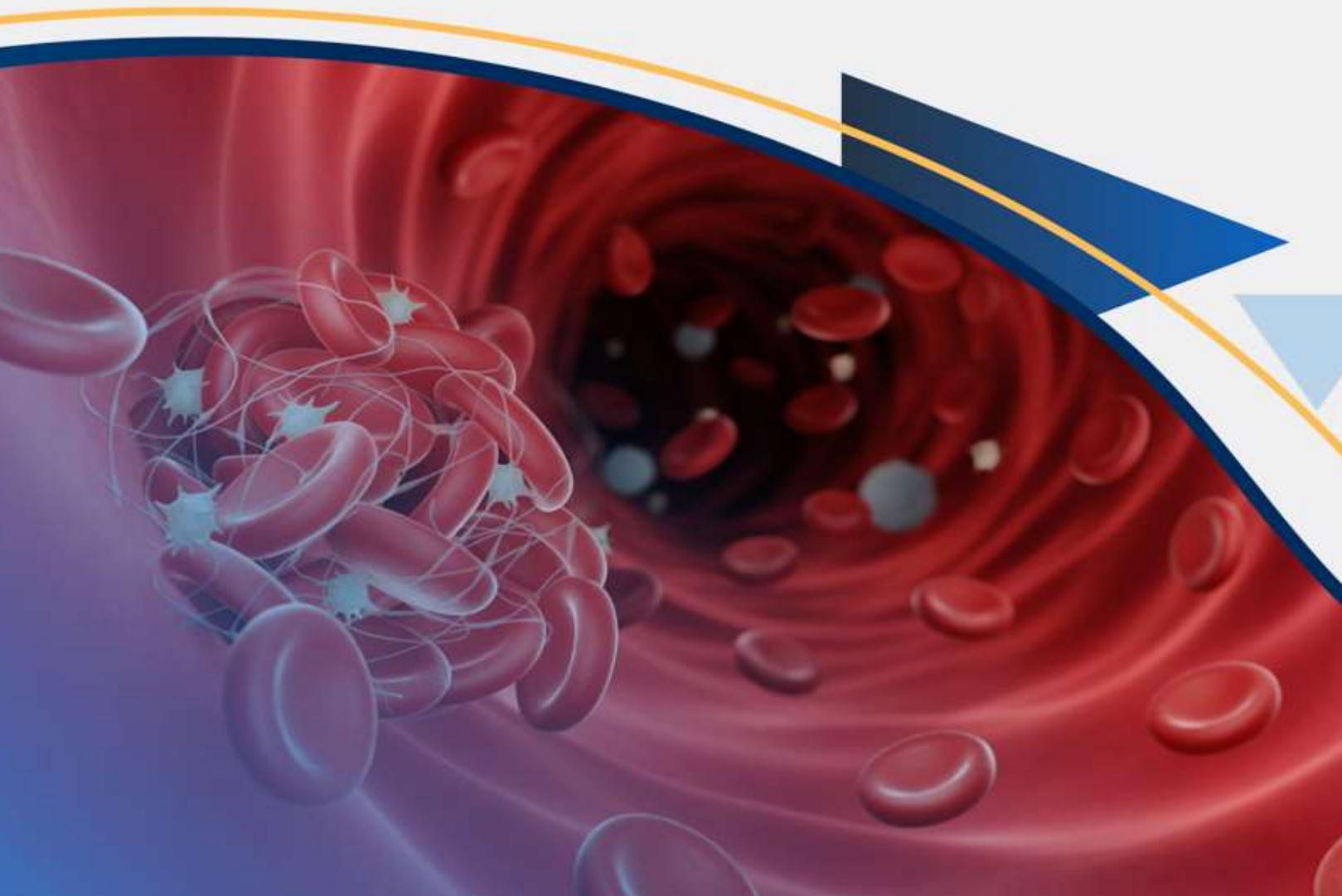
ابر حامی

آگاهی، بهبودی، رشد؛
برای همزیستان سرطان

آموزش‌های عمومی سامانه ابر حامی
www.abrhami.ir

مشکلات لخته شدن

مشکلات لخته شدن

لخته خون، یک بیماری جدی است که نیاز به درمان فوری دارد. افراد مبتلا به سرطان و کسانی که تحت درمان سرطان قرار می‌گیرند، خطر لخته شدن خون در آنها افزایش می‌یابد.

لخته شدن خون طبیعی که انعقاد نامیده می‌شود، فرآیند پیچیده‌ای است. این فرایند، شامل سلول‌های خونی تخصصی به نام پلاکت‌ها و پروتئین‌های مختلف در خون است که به آنها فاکتورهای لخته شدن یا انعقاد می‌گویند. این پلاکت‌ها و فاکتورهای انعقادی به هم می‌پیوندند تا رگ‌های خونی شکسته را درمان و خونریزی را کنترل کنند. فاکتورهای انعقادی که باعث افزایش خونریزی می‌شوند و عواملی که باعث انعقاد می‌شوند، باید متعادل باشند.

اختلالات لخته شدن خون زمانی رخ می‌دهد که برخی از فاکتورهای انعقادی از بین رفته یا آسیب دیده باشند. این شرایط، باعث ایجاد لخته‌هایی در داخل بدن می‌شود که جریان خون طبیعی را مسدود کرده و مشکلات جدی ایجاد می‌کند.

لخته‌های خون می‌توانند در قسمت‌های مختلف بدن ایجاد شوند و یا به قسمت‌های مختلف بروند، از جمله:

- وریدها که ترومبوآمبولی وریدی (venous thromboembolism) (VTE) نامیده می‌شود. اگر ورید در ساق پا، ران یا لگن باشد به آن ترومبوز وریدی عمقی (deep venous thrombosis) (DVT) می‌گویند.
- ریه‌ها که آمبولی ریه (pulmonary embolism) (PE) نامیده می‌شود.
- شریان. این حالت، کمتر رایج است اما بسیار جدی است.

علائم و نشانه‌های مشکلات لخته شدن خون

افرادی که مشکلات لخته شدن خون دارند ممکن است موارد زیر را تجربه کنند:

- تورم بازو یا پا در یک طرف بدن
- درد در بازو یا پا که لخته خون در آن قرار دارد
- مشکل در تنفس یا درد قفسه سینه هنگام تنفس
- ضربان قلب تند
- سطوح پایین اکسیژن

تسکین عوارض جانبی بخش مهمی از مراقبت و درمان سرطان است. این روند، **مراقبت تسکینی** یا مراقبت حمایتی نامیده می‌شود. فوراً هر یک از این علائم را به تیم درمانی خود اطلاع دهید. حتی افرادی که سطح پلاکت پایینی دارند نیز ممکن است دچار لخته خون شوند. گاهی اوقات افراد تا زمانی که در طی آزمایش تشخیص داده نشود، نمی‌دانند که لخته خون دارند.

علل مشکلات لخته شدن خون

افراد مبتلا به سرطان، بیشتر در معرض خطر لخته شدن خون و اختلالات لخته شدن هستند. این امر، ممکن است ناشی از سرطان یا درمان آن باشد. چنین عوامل خطری عبارتند از:

- سرطان‌های ریه، کلیه، مغز، دستگاه گوارش، دستگاه تناسلی زنان مانند سرطان رحم و سرطان خون مانند لوسمی و لنفوم
- سرطان متاستاتیک، سرطانی است که از نقطه‌ی شروع، به سایر نقاط بدن گسترش یافته است

- درمان سرطان، شامل جراحی به مدت بیش از ۱ ساعت، شیمی‌درمانی، پرتودرمانی و هورمون درمانی. داروهایی به نام داروهای ضد رگ‌زایی که از تشکیل رگ‌های خونی جدید مانند تالیدومید (سینویر، تالومید) و لنالیدومید (رولیمید) جلوگیری می‌کنند نیز، ممکن است خطر لخته شدن خون را افزایش دهند.
- درمان با داروهایی به نام عوامل محرک اریتروپوئیز که به بدن در ساخت گلبول‌های قرمز بیشتر کمک می‌کنند، مانند اپوئین (Epogen ، Procrit ، Eprex) و داربوئتین (Aranesp)
- استفاده طولانی‌مدت از **کاتتر یا پورت داخل وریدی**

لخته شدن خون می‌تواند به دلایلی غیر از سرطان و درمان آن نیز ایجاد شود، مانند:

- دوره‌های طولانی عدم تحرک، مانند یک هواپیما یا ماشین سواری طولانی. این بی تحرکی ممکن است شامل حضور در بیمارستان نیز باشد، زیرا اکثر افراد در بیمارستان نمی‌توانند فعالیت بدنی داشته باشند و باید در رختخواب بمانند یا قادر به بلند شدن از تخت نیستند.
- داشتن بیماری‌ها یا شرایط دیگری علاوه بر سرطان، مانند چاقی، عفونت، بیماری کلیوی، بیماری ریوی یا لخته شدن خون در رگ خونی به نام شریان که خون را از قلب می‌برد.
- سن بالا.
- نژاد/قومیت این خطر برای سیاه پوستان بیشتر و برای سفیدپوستان و آسیایی‌ها کمتر است.
- آمادگی ارثی، یعنی در خانواده از والدین به فرزند منتقل می‌شود. این شامل جهش فاکتور V لیدن می‌باشد. که شرایطی است که باعث لخته شدن بیش از حد خون می‌شود.

تشخیص مشکلات لخته شدن خون

پزشک شما ممکن است از یک یا چند روش برای یافتن لخته خون استفاده کند، از جمله:

- **سونوگرافی داپلر** سونوگرافی از **امواج صوتی** برای بررسی جریان خون در وریدهای بازوها یا پاها استفاده می‌کند و می‌تواند کاهش جریان خون را از یک لخته خون تشخیص دهد.
- **توموگرافی کامپیوتری (CT) اسکن**. سی **تی اسکن** با استفاده از اشعه ایکس از زوایای مختلف، از داخل بدن عکس می‌گیرد. رنگ مخصوصی به نام ماده حاجب در رگ بیمار تزریق می‌شود یا به صورت قرص یا مایع برای بلعیدن قبل از اسکن، برای نمایش و دریافت جزئیات بهتر در تصویر، به بیمار داده می‌شود. پزشکان معمولاً از سی‌تی اسکن برای تشخیص لخته خون در ریه‌ها یا آمبولی ریه، استفاده می‌کنند.
- **تهویه/پرفیوژن ریه (VQ A lung ventilation/perfusion)**. این تست می‌تواند آمبولی ریه را تشخیص دهد و از ۲ قسمت مختلف تشکیل شده است:
 - اسکن تهویه جریان هوا در ریه‌ها
 - اسکن پرفیوژن جریان خون در ریه‌ها
- **آنژیوگرافی** این آزمایش می‌تواند لخته خون را در شریان تشخیص دهد. در طی آنژیوگرافی، به داخل شریان، رنگ تزریق می‌شود و سپس شریان با یک دستگاه اشعه ایکس مخصوص به نام فلوروسکوپ بررسی می‌شود.

پیشگیری و درمان مشکلات لخته شدن خون

لخته شدن خون با دارو قابل پیشگیری و درمان است. ضد انعقادها داروهایی هستند که از ایجاد لخته یا از بدتر شدن لخته های موجود جلوگیری می کنند. این داروها ممکن است خطر خونریزی را افزایش دهند، اما برای اکثر افراد بی خطر هستند. داروهای ضدانعقاد معمولی عبارت اند از:

- هپارین
- دالتپارین (فراگمین)
- انوکسپارین (لونوکس)
- فونداپارینوکس (آریکسترا)
- تینزپارین (اینوهپ)
- وارفارین (کومادین، جانتوون)
- ادوکسابان (ساوایسا)
- آپیکسابان (الیکوییس)
- ریواروکسابان (زارلتو)
- دابیگاتران (پراداکسا)

برخی از این داروها به صورت خوراکی مصرف می شوند. برخی دیگر به صورت تزریق زیر پوستی که به آن تزریق زیر جلدی می گویند.

انجمن انکولوژی بالینی آمریکا (ASCO) موارد زیر را برای کمک به جلوگیری از لخته شدن خون در افراد مبتلا به سرطان توصیه می کند:

- برخی از افرادی که در بیمارستان می مانند ممکن است برای جلوگیری از لخته شدن خون نیاز به مصرف دارو داشته باشند. این نوع دارو ضدانعقاد نامیده می شود. اینکه آیا فردی نیاز به مصرف داروی ضدانعقاد دارد یا نه ممکن است به مدت زمان بستری وی در بیمارستان و اینکه آیا در معرض خطر بالای لخته شدن خون است بستگی داشته باشد.
- افراد مبتلا به مولتیپل میلوما که از داروهای ضدگرزایی همراه با شیمی درمانی و/یا دگزامتازون (با نام های تجاری متعدد) استفاده می کنند، باید هپارین یا دوزهای پایین آسپرین مصرف کنند.
- افرادی که تحت یک جراحی مازور سرطان قرار خواهند گرفت، باید برای جلوگیری از لخته شدن خون پس از جراحی، تحت درمان قرار گیرند. بسته به نوع جراحی و خطر لخته شدن خون، درمان باید حداقل ۷ تا ۱۰ روز یا تا ۴ هفته ادامه یابد.
- افرادی که در معرض خطر بالای لخته شدن خون هستند، اما در بیمارستان نمی مانند، ممکن است آپیکسابان، ریواروکسابان یا نوعی هپارین دریافت کنند.

پزشک ممکن است علاوه بر مصرف دارو، روش های زیر را نیز برای جلوگیری از لخته شدن خون توصیه کند:

- جوراب های فشاری درجه بندی شده که نوعی مسیر پشتیبانی هستند
- فشرده سازی متناوب پنوماتیک که پاها را از طریق یک آستین متصل به دستگاه فشرده می کند.
- پمپ های مکانیکی پا

بیمار دارای لخته خون نیاز به درمان فوری دارد. رایج‌ترین درمان، داروی ضدانعقاد است که می‌تواند زیر پوست یا ورید تزریق شود. اما برخی از افراد ممکن است قرص‌های خوراکی مصرف کنند. هنگامی که خون به‌اندازه کافی رقیق در نظر گرفته شود، خطر لخته‌شدن کمتر است.

افرادی که داروهای رقیق‌کننده خون دریافت می‌کنند باید به‌طور منظم از نظر افزایش خونریزی تحت‌نظر باشند. برخی از افراد نمی‌توانند داروهای رقیق‌کننده خون دریافت کنند؛ زیرا سطح پلاکت آنها پایین است یا خطر خونریزی زیاد است. برای این افراد می‌توان نوع خاصی از فیلتر را در بدن قرار داد تا از انتقال لخته خون به ریه‌ها جلوگیری کند، وضعیتی که می‌تواند بسیار خطرناک باشد.

سوالاتی که می‌توانید از تیم درمان بپرسید

با تیم درمان خود صحبت کنید تا در مورد خطر ابتلا به لخته خون، نحوه پیشگیری از لخته‌شدن خون در برنامه درمانی کلی و درمان‌های موجود در صورت ایجاد لخته خون بیشتر بدانید.

سوالات زیر را در نظر بگیرید:

- آیا خطر لخته‌شدن خون در من زیاد است؟
- برای جلوگیری از لخته‌شدن خون قبل از ایجاد آن چه باید کرد؟
- علائم و نشانه‌های لخته خون چیست؟
- اگر من لخته خون داشته باشم یا قبلاً آن را داشته‌ام، چه درمانی را توصیه می‌کنید؟
- چه مدت به این درمان نیاز خواهم داشت؟
- خطر خونریزی من با چنین درمانی چقدر است؟ آیا عوارض جانبی دیگری نیز وجود دارد؟
- چه شرایط سلامتی یا داروهایی ممکن است در درمان لخته خون اختلال ایجاد کند؟
- اگر در مورد یک علامت نگرانی دارم یا چه کسی تماس بگیرم؟

منابع مرتبط

[چه زمانی در طول درمان سرطان با پزشک تماس بگیرید](#)

[سفر با سرطان](#)